

Franjo Gabler, Zagreb

UDRUŽIVANJE MLJEKARSKIH PODUZEĆA ILI PRIMJEDBE NA NACRT ZAKONA O KOMORAMA I STRUČNIM UDRUŽENJIMA

Početak rujna ove godine održan je u Zagrebu sastanak kojemu su porred predstavnika većeg broja mljekarskih poduzeća iz zemlje prisustvovali i predstavnici republičkih zadružnih saveza — i Poljoprivredno-šumarskih fakulteta Hrvatske i Slovenije.

Sastanak je sazvalo Stručno udruženje mljekarskih privrednih organizacija Hrvatske. Koristivši prisutnost većeg broja ljudi iz naših mljekarskih organizacija u Zagrebu za vrijeme velesajma predloženo je, da se zajednički razmotre neka aktualna pitanja s kojima se u posljednje vrijeme susreću mljekare u svom radu.

Prisutni su smatrali potrebnim razmotriti organizaciona pitanja, a naročito sada, kada se radi na donošenju Zakona o udruživanju u privredi, Zakona o komorama i stručnim udruženjima. Ovo i s razloga što se među ostalim odredbama ovim zakonom predviđa obavezno učlanjenje u komore odnosno udruženja.

Broj mljekara u Jugoslaviji sve više raste

Na sastanku se iz diskusije kao i iz ranije iznesenih podataka jasno razabire nagli razvoj mljekarstva u našoj zemlji u zadnjih nekoliko godina. Danas gotovo i nema većeg grada u kojem nije podignuta ili se ne podiže mljekara — isto tako izgrađeno je i niz preradbenih mljekara u unutrašnjosti. Ukupni kapacitet mljekara u Jugoslaviji — prema podacima ing. Pavličića, objavljenim u »Mljekarstvu« br. 7 i 8 iznosi više od 1 milijun litara na dan. Brutto promet mljekara u g. 1955. u Hrvatskoj iznosio je nešto oko 2 milijarde dinara, a koji promet prema našoj procjeni iznosi svega oko $\frac{1}{4}$ od brutto prometa svih jugoslavenskih mljekara. Činjenica je da je promet kroz mljekare u g. 1956. znatno porastao. Mljekare u Hrvatskoj su u I. polugodištu ove godine otkupile oko 20% mlijeka više nego u istom razdoblju bilo koju godinu prije. Sličan porast osjetio se u pretežnom broju mljekara u zemlji.

Mjere, koje se danas poduzimaju na unapređenju proizvodnje mlijeka — kroz podizanje govedarstva i poboljšanje ishrane nagovještaju daljnje povećanje količina mlijeka u mljekarama.

Već samo podizanje novih kapaciteta opremljenih savremenijim strojevima i složeniji tehnološki postupci postavili su nove zahtjeve pred radne ljude u našim mljekarama i poduzećima. Ove pak godine izmjenom situacije na tržištu pojavilo se i niz drugih pitanja. Nadolaz. sve više mlijeka za koji kvalitet znamo da redovno ne zadovoljava, dok je u prodaji robe došlo do zastoja.

Većina mljekara nastojala je održavati politiku stalnih otkupnih cijena i preuzimala je određene obaveze prema proizvođačima i zadrugama. Istovremeno zbog slabije potražnje cijene mliječnih proizvoda su počele padati. Pored ekonomskih pojave su se tehnološke i tehničke poteškoće.

Naučeni na raniju dobru potražnju odnosno isporuku odmah nakon proizvodnje stručnjaci u mljekarama n'su polagali dovoljno pažnje na kvalitetu sirovine, a ni gotovih proizvoda. Naravno da se gomilanjem viškova robe u podrumima i skladištu — naročito sira i maslaca — spoznalo da veći dio robe nije sposoban za dulje uskladištenje, kod sira u često slučajeva niti toliko, da potpuno sazrije.

Uvidjelo se da naše mljekare ne raspolažu s nizom potrebnih uređaja, da su im kapaciteti nepotpuni. Vrlo malo je pogona koji imaju mogućnosti pasteurizacije i hlađenja vrhnja. Podrumi za zrenje sira su tijesni i nepogodni. Manjkaju hladnjače za uskladištenje najnužnijih količina maslaca. Kadrovi su nedovoljno stručni, a veza i poznavanje tržišta je nedovoljno i slabo.

Ovakova situacija u proizvodnji negativno se odrazila na ekonomskom poslovanju poduzeća i mljekara. Zbog gubitaka i ograničenih mogućnosti u poslovanju neke manje mljekare su obustavile rad, a druge opet vezale su se uz bolje opremljene i ekonomski jače mljekarske organizacije da bi si osigurale opstanak.

Bilo je i pojava »bježanja« od mlijeka. Otkupne cijene osjetno su smanjivane ili pak tražio se izlaz u znatnijem sniženju prodajnih cijena proizvodima na tržištu u nelojalnoj konkurenciji.

U proteklih nekoliko mjeseci došlo je do jasnije spoznaje da u ovom sektoru naše privrede ima niz pitanja o kojima se dosad nije vodilo dovoljno računa, a niti se prišlo njihovom rješavanju.

Danas još uvijek sve naše mljekare rade uglavnom nekoliko proizvoda. Proizvedena roba najčešće mora se odmah trošiti. Veza, poznavanje i prilagođivanje tržištu nije najbolje, a da ne govorimo o udovoljenju zahtjevima najnovijeg Zakona o zdravstvenom nadzoru nad živežnim namirnicama. Često govorimo da nam je proizvodnja mlijeka niska — no ove godine smo se mogli uvjeriti i o potrošnji — da je ona također niska. U posljednjih godinu dana tržište je dobro opskrbljeno prehrambenim artiklima, među ostalim margarinom i mlijekom u prahu iz uvoza. Uz ovo i buduća domaća proizvodnja margarina u znatnoj mjeri će utjecati na plasman i cijene maslacu.

Sve ovo govori o potrebi poboljšanja rada i organizacije u proizvodnji i prodaji. Već danas se osjeća potreba za izvjesnom propagandom u cilju povećanja potrošnje mlijeka i proizvoda, naročito u većim gradovima.

Pojedini kolektivi sami se trude u savlađivanju poteškoća na koje nailaze. Pokušavaju s izvozom (Bjelovar i dr.), proširuju i poboljšavaju prodaju na domaćem tržištu i sl.

Na ovom kao i na ranijim sastancima došlo je do izražaja da mljekarska poduzeća pojedinačno nisu u mogućnosti uspješno savladavati sve poteškoće. Pored rješavanja posve ekonomsko-organizacionih pitanja javlja se potreba za rješavanjem tehničko-tehnoloških pitanja — koja su gotovo u većini naših mljekara skoro podjednaka i zajednička. Ne samo da se osjeća potreba za solidnijom instruktažom velikog broja naših pogona na terenu, nego još uvijek mljekare se vrlo teško opskrbljuju najobičnijim pomagalicama — sirnim maramama i sličnim artiklima koji se u zemlji proizvode. Nadalje često se govori da se potrošaču treba osigurati dobro mljeko i proizvode i po pristupačnim cijenama, dok s druge strane i proizvođaču treba pružiti izvjesnu sigurnost u pogledu cijene i plasmana mlijeka. Uspješno izvršenje ovih zadataka postavlja vrlo velike zahtjeve ponajprije na same mljekare. To istovremeno zahtijeva da se ovi naponi nekako povežu i usklade ne samo sa stanovišta poduzeća, nego da se osigura i pomoć zajednice. Postoji potreba za jedinstvenom mljekarskom politikom, a ne da se rad i poslovi odvijaju neorganizirano i stihijski.

Osjeća se potreba za udruživanjem i saradnjom na solidnoj osnovi

Diskutanti na ovom sastanku su iznosili niz slabosti i nedostataka republičkih i Savezne mljekarske organizacije.

Kod nas već unazad nekoliko godina postoje republičke organizacije, a od ove godine i Sekcija za mljekarstvo u Savezu poljoprivrednih komora. Neke od ovih organizacija ne rade kao da ni ne postoje. Podsekcija ili Udruženje u NR Srbiji ne zna se da li postoji ili ne. U NR Sloveniji djelovao je pri Glavnoj zadružnoj zvezi odbor sastavljen od predstavnika mljekarskih poduzeća, koji je nedavno reorganiziran, ali još nije nađen najpogodniji oblik udruživanja. Savezna pak sekcija nije se sastala otkako je osnovana — više od 6 mjeseci. Ograničene rezultate pokazalo je i Stručno udruženje u Hrvatskoj, a s radom grupe industrijskih mljekara učlanjenih u Industrijsku komoru — u okviru Udruženja čokoladne industrije nismo upoznati. Kako vidimo organizacije su i raznolike.

Imamo li u vidu kod ovakove »formacije« okolnosti pod kojima su one osnivane, kao i vrlo slabu ili nikakovu pomoć organa i organizacija, pri kojima one djeluju — mora nam biti jasno da one nisu mogle zadovoljiti, a naročito ne potrebe proizvođačkih poduzeća koja su trebala, da budu nosioci tih organizacija.

Danas je došlo do izražaja da ovakav način rada organizacija u republikama kao ni one savezne nije dobar, a niti ima mogućnosti da uspješno rješava probleme koji se javljaju u našim mljekarama. Zato su potrebne življe organizacije koje će biti znatno bliže svom članstvu — mljekarama — privrednim organizacijama — i u kojima će imati riječ i predstavnici proizvođača — radnih kolektiva i za koji rad i uspjeh će biti oni neposredno zainteresirani i odgovorni. Isto tako djelatnost republičkih organizacija mora biti međusobno usklađena i tješnje povezana u jednoj saveznoj organizaciji.

S tim u vezi su učesnici sastanka nakon upoznavanja osnovnih postavki Nacrta Zakona o udruženjima i komorama donijeli zaključke, koji su dostavljeni Sekretarijatu za organizaciju privrede Saveznog izvršnog vijeća, Savezu poljoprivrednih komora, Saveznoj industrijskoj komori i Glavnom zadružnom savezu Jugoslavije.

Prema ovima u budućem Zakonu o komorama i udruženjima treba omogućiti:

- »1. osnivanje stručnih privrednih udruženja po preradbenim organizacijama (kao što su mljekare) po narodnim republikama;
2. ova republička udruženja da se učlane u Savez udruženja FNRJ;
3. učlanjenje da je obavezno za sve mljekare veće i manje — državnog i zadružnog sektora;
4. učlanjenje mljekarskih preradbenih organizacija u komoru da bude indirektno, t. j. preko Udruženja odnosno Saveza udruženja;
5. obavezno učlanjenje da bude u Poljoprivrednu komoru — s obzirom na povezanost proizvođača i prerađivača na sektoru proizvodnje i prerade ovog artikla.

S tim u vezi bilo bi potrebno predvidjeti Zakonom — da Poljoprivredna komora ima kompetencije u rješavanju svih tehničkih, ekonomskih, kadrovskih i tehnoloških pitanja iz sektora proizvodnje, prerade i opskrbe mlijekom i mliječnim proizvodima, te naučno-istraživačke i kontrolne službe u mljekarama.

Postavljanje ovakovih zahtjeva zasniva se na specifičnim problemima, koji ne dozvoljavaju odvajanje jedne od druge djelatnosti — t. j. proizvodnju od prerade, pa i opskrbe.

Ukoliko se o svim momentima ne bi vodilo računa u Zakonu postoji opasnost ozbiljnih poremećaja u razvoju ove grane privrede kao što se već u pojedinim područjima pojavljuje, zapravo da se zakoče svi naponi na području povećanja proizvodnje.

Ako se ovi prijedlozi ne bi mogli provesti u Zakonu predloženo je da se Zakonom predvidi obavezno učlanjenje u dvije komore, t. j. u Poljoprivrednu i Industrijsku.«

Pored toga predloženo je, da se zamoli Savez poljoprivrednih komora FNRJ da nakon temeljito izvršenih priprema sazove šire savjetovanje svih mljekarskih poduzeća, organizacija i ustanova, na kojem treba da se odrede kompetencije i zadaci svim organizacijama i ustanovama, koje se bave unapređenjem mljekarstva u zemlji.

**PROIZVOĐAČI, SPREMITE SILAŽU ZA ZIMSKU
PREHRANU KRAVA!**
